МОДЕЛЬ ЕФЕКТИВНОЇ ВЗАЄМОДІЇ ВЧИТЕЛЯ І УЧНІВ В ІННОВАЦІЙНІЙ СИСТЕМІ НАВЧАННЯ МОДУЛЬНО-РОЗВИВАЛЬНОГО ТИПУ

Ян КОСТІН
здобувач Інституту експериментальних систем освіти,
викладач кафедри іноземних мов
Тернопільського національного економічного університету
Copyright © 2007

Відомо, що процес навчання, який передбачає спільну діяльність учителя і учнів й конкретизується в освітніх результатах, залежить від окремих чинників та умов його здійснення. Серед найважливіших О.Я. Савченко виділяє такі [1, с. 80]: соціально-економічні, загальнопедагогічні й психологічні фактори, а також окремо вказує на дидактичні та методичні умови. Пропонується авторська модель дидактичних умов взаємодії вчителя і учнів, що зреалізовується в цілісному модульно-розвивальному процесі (за А.В. Фурманом) через різновиди змісту навчальних взаємостосунків (психолого-педагогічний, навчально-предметний, методично-засобовий, управлінсько-технологічний). *

Оскільки предметом нашого дослідження є *дидактичні умови*, то проведемо їх класифікацію. Вони охоплюють "дидактичні принципи, закономірності, способи, форми організації навчального процесу. Але дидактичні умови самостійно не діють, а реалізуються через певний зміст і тому якнайтісніше пов'язані з методичними, зокрема з наявністю досконалих навчальних планів, програм, підручників, методичних посібників" **[3, с.180]**

В інноваційній системі модульно-розвивального навчання науково обгрунтована модель дидактичних умов взаємодії вчителя і учнів ***(див. рис.),*** що концептуально інтегрує принципи ментальності, духовності, розвитковості і модульності, закономірності цілісного функціонального циклу навчального модуля і відповідних його етапам способів ритмічного впливу на учнів, методів раціонального переконання, наслідування, морального й спонтанно-сенсового

Дослідження здійснене в межах дисертаційної теми: "Дидактичні умови взаємодії учителя і учнів засобами інноваційного програмово-методичного забезпечення", затвердженої Радою з координації наукових досліджень у галузі педагогіки та психології в Україні (протокол №9 від 29.11.2005), спеціальність 13.00.09 – теорія навчання.

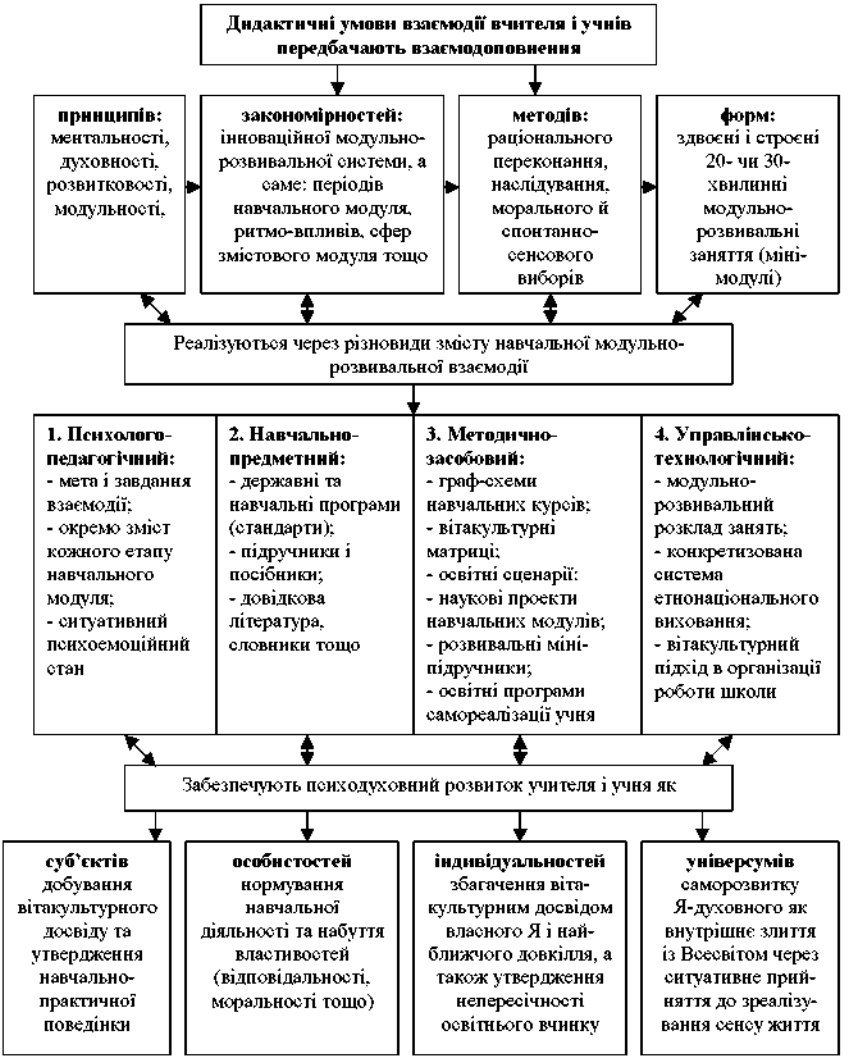

Рис.
Модель дидактичних умов взаємодії вчителя і учнів в інноваційній системі модульно-розвивального типу

виборів, а також основної форми навчання – міні-модуля як здвоєних і строєних 20- чи 30-хвилинних модульно-розвивальних занять **[5, с. 115]**.

Зазначені дидактичні умови взаємодії учителя і учнів (принципи, закономірності, методи, форма) реалізуються за допомогою чотирьох різновидів змісту розвивальної взаємодії. Таке твердження логічно випливає із цитати академіка О.Я. Савченко, яка зазначає, що перші (дидактичні умови) автономно не діють, а впроваджуються у практику через навчальний зміст.

У концепції модульно-розвивального навчання дидактичні умови реалізуються через відповідні різновиди змісту навчальної модульно-розвивальної взаємодії: а) психолого-педагогічний, що задається нормативно етапами функціонування навчального модуля і є первинним для вчителя і учнів як основа їхньої паритетної співпраці; б) навчально-предметний, що знаходить відображення в державних навчальних планах і програмах, підручниках і посібниках; в) методично-засобовий, що створюється як шестикомпонентна система інноваційних засобів (граф-схеми, вітакультурні матриці та ін.); г) управлінсько-технологічний, що головно впроваджується як нова організаційна модель життєдіяльності школи – модульно-розвивальний розклад занять, що у єдності прискорюють розвиток учителя і учня як суб'єктів, особистостей, індивідуальностей та універсамів **[6, с. 47]**.

Отже, дидактичні умови у своїй сукупності створюють такі обставини освітньої співдіяльності у класів, що через певний зміст і програмово-методичні засоби забезпечують оптимальне досягнення дидактичних цілей і вирішення актуальних завдань розумового та особистісного розвитку школярів.

1. *Гуменюк О.* Методологічна модель інноваційно-психологічного клімату // Психологія і суспільство. – 2005. – №4. – С. 70–83.

2. *Костін Я.А.* Програмово-методичне забезпечення модульно-розвивального навчання як інноваційна система // Рідна школа. – 2004. – №11. – С. 11–15.

3. *Костін Я.А.* Програмово-методичне забезпечення сучасної середньої освіти: аналіз наукових підходів. – Тернопіль: Інститут ЕСО, 2002. – 32 с.

4. *Костін Я.А.* Система підготовки вчителів-дослідників до впровадження модульно-розвивального навчання: Наукове видання / За ред. А.В. Фурмана. – Тернопіль: Інститут ЕСО, 2005. – 62 с.

5. *Савченко О.* Якість і варіантність шкільних підручників як умова запровадження державних стандартів початкової освіти // Початкова школа. – 2001. – №8. – С. 10–12.

6. *Савченко О.Я.* Дидактика початкової школи: Підручник для студентів педагогічних факультетів. – К.: Генеза, 1999. – 368 с.

7. *Фурман А.* Теорія освітньої діяльності як метасистема // Психологія і суспільство. – 2001. – №3. – С. 115–144; 2002. – №3–4. – С. 20–58.

8. *Фурман А., Гуменюк О.* Модульно-розвивальне навчання: передумови, новації, впровадження // Освіта і управління. – 1997. – Т.1, №4. – С. 94–121.

9. *Фурман А.В.* Модульно-розвивальне навчання: принципи, умови, забезпечення. – К.: Правда Ярославичів, 1997. – 340 с.

Надійшла до редакції 25.12.2006.